

Bartha Zonga

MÚZEUMPEDAGÓGIA A SZÉKELY NEMZETI MÚZEUMBAN

ÉVES BESZÁMOLÓ 2008–2009-BEN MEGVALÓSULT

SEPSISZENTGYÖRGYI GYERMEKPROGRAMOKRÓL

1. Bevezetés

A múzeumpedagógia feladata olyan dinamikusan működő kapcsolatháló kiépítése, amelynek segítségével a múzeum szakmai munkája, értékei és az általa szervezett programok, valamint kiállítások a nem szakmabeli közönség számára is hozzáférhetővé válhatnak. A cél elsősorban az óvodás-, illetve iskoláskorúak bevonása a múzeum életébe, ugyanis ez a korosztály az, amely az élményszerű ismeretszerzés során nemcsak múzeumbarát közönséggé nevelhető, hanem az egész életén át tartó tanulás igényére is ráhangolható. A múzeumpedagógia tulajdonképpen egy *sajátos oktatási forma*, hiszen nem nélkülözheti a hagyományos oktatás kereteit, miközben „elméleti munkássága inkább az adott múzeum gyűjtési köréhez illeszkedik”.¹ Iskola nélkül tehát nehezen képzelhetünk el múzeumpedagógiai tevékenységet, s bár ez fordítva nem igaz, az iskola mégis valami nagyon lényegesről mond le, ha lemond a múzeumpedagógus által felkínált tudásszerzési lehetőségről.

A magyarországi Oktatási és Kulturális Minisztérium honlapján olvasható Múzeumok Mindenkinék Program leírásában az egész életén át tartó tanulás kiemelése mellett az innovatív múzeumpedagógiát úgy határozzák meg, mint a képesség és készség fejlesztésére, a motiváltság kialakítására alkalmas oktatási formát.² A formális oktatás ismerethalmozásra, kognitív tanulásra, tanításra koncentrálása helyett a múzeumpedagógiának lehetősége van arra, hogy a gyermekek motoros és affektív tanulását is elősegítse, és ezzel a motivációt és a természetes kíváncsiságot éberben tartsa. Hazai tekintetben talán még inkább megfontolandó a kijelentés, mely szerint a múzeumpedagógia „a tanulás iránt elkötelezettek számára az önálló tanulást kínálja, a gyengébb képességűeket és az elutasítókat pedig a kíváncsiság és a kreatív környezet a tanulás felé vezeti”.³ Tehát a gyakran hangoztatott, de iskolai keretek között ritkán kivitelezhető differenciált oktatás kiemelt szerepként kezelhető a múzeumi oktatás.

A fent leírt irányvonalak és célok egy jól működő és ezeket megvalósító múzeumpedagógiai gyakorlat esetén nemcsak az iskolai oktatást, de a múzeum működését is előnyösen befolyásolják. Itt elsősorban a látogatók számának növekedésére gondolhatunk, de az is megfontolandó, hogy ez egy egyszerű és költségkímélő megoldás a korszerű és nyitott múzeumkép kialakítására a (nemcsak iskoláskorú) látogatók körében.

2. Múzeumpedagógia Sepsiszentgyörgyön a Székely Nemzeti Múzeumban

A Sepsiszentgyörgyön belül folyó múzeumpedagógiai tevékenységekről már több ízben jelent meg írás.⁴ Ezekben a szerző különböző múzeumpedagógiai kezdeményezésekről számolt be, melyek nagyon népszerűek voltak a látogatók körében. Az írásokban olvashatunk családi programok szervezéséről, a kiállítási terekbe beépített interaktív elemekről, ugyanakkor több sikeres akcióról is, amelyeket a múzeum és az iskolák közösen bonyolítottak le.

A 2007-es év gazdag múzeumpedagógiai kínálata után 2008-ban és 2009-ben is kiemelten fontos szerepet szántunk a múzeumban tanulás népszerűsítésének, valamint annak, hogy a különböző korosztályú és érdeklődésű gyerekek egyaránt rendszeresen részt vehessenek a kifejezetten számukra szervezett programokban. A következőkben ezekről a programokról, foglalkozásokról esik majd szó, a célok, módszerek és foglalkozástípusok alapján elkülönített egységekbe rendezve.

2.1. Kiállításokat kísérő programok

Az első nagy egységet azok a foglalkozások képezik, amelyek egy-egy hosszabb ideig tartó, több korosztályhoz szóló és általános érdeklődést kiváltó időszakos kiállításához kapcsolódtak. Ezek a foglalkozások a kiállítási anyag alaposabb megismerését célozták elsősorban, de lehetőséget adtak arra is, hogy egy-egy iskolai tantárgy anyagát a kiállítás alapján, műtárgyakhoz köthetően dolgozzuk fel.

¹ SINKÓ I. 2009, 43.

² Múzeumok Mindenkinék Program, 2009. március 10. (<http://www.okm.gov.hu>, letöltés: 2009. október 3-án).

³ Uo.

⁴ DEMETER É. 2008, 21–32; DEMETER É. 2007, 69–73.

Ugyanakkor szándékunk volt az is, hogy minden korosztálynak, valamint a hátrányos helyzetűeknek és a fogyatékkal élőknek is motiváló és újabb múzeumlátogatásra késztető elfoglaltságot biztosítsunk, hiszen maga a kiindulópontul szolgáló kiállítás ennek megfelelően sokrétűnek mutatkozott.

2.1.1. A 2008. október 14-én nyíló *Térbe zárt pillanat* című sztereofotó vándorkiállítás volt az, amely e foglalkozások sorát nyitotta. A Magyar Nemzeti Múzeum három dimenziós fényképei a 20. század elejét idézték. A digitális technika segítségével újranyagított fotográfiák nemcsak a századelő Budapestjéről és erdélyi városairól, hanem olyan távoli tájakról készültek, mint Japán, Észak-Amerika vagy India, és a korabeli Nyugat-Európa városainak ünnep- és hétköznapijaiba is beavattak. A gyermekeknek, csakúgy, mint a felnőtteknek, elsősorban a különleges fényképészeti eljárás jelentett vonzerőt, hiszen a piros-kék szemüveg segítségével a fényképek mélységet is kaptak, minden térben is láthatóvá vált.

A fiatalabbaknak azonban mindenképpen gazdagabb élményt jelentett a kiállítással együtt járó múzeumpedagógia. Olyan kiegészítő feladatokat és játékokat jelentett ez, amelyek a különböző, kiállításon is látható fotókat dolgozták fel kirakójáték vagy kirakóskockák formájában. A fotókon szereplő helyszínek és történetek alaposabb megismeréséhez a Magyar Nemzeti Múzeum kiállításvezetőt is szerkesztett, úgynevezett *Sétáló füzetet*. Ez nemcsak azért volt érdekes, mert gazdagabbá tette a fényképeken látottak élményét, hanem mert ezáltal a gyerekek irányítottan, megszabott útvonal szerint járták körül a kiállítást. A *Sétáló füzet* tehát nemcsak élményt, hanem új ismereteket is jelentett számukra.

A külön gyerekcsoportoknak tartott tárlatvezetések alkalmat adtak arra is, hogy a gyerekek korának megfelelő, tantárgyaikhoz kötődő kérdéseket lehessen feltenni. Így például el lehetett ismételni, hogy melyik országnak mi a fővárosa, vagy egy-egy város melyik országhoz tartozik. (Az például, hogy Belgiumnak mi a fővárosa, vagy hogy Nizza melyik országhoz tartozik, nagyon sok gyereknek gondot okozott.) Emellett fel lehetett hívni a kicsik figyelmét a korabeli öltözködés sajátosságaira, a különböző, ma már ismeretlen járművekre, a régi kor szokásvilágára. Ezek a megfigyelések nemcsak irodalmi olvasmányaik színesítéséhez, jobb megértéséhez vezethetnek, hanem bizonyos történelmi összefüggésekre is rávilágíthatnak.

A hátrányos helyzetű gyermekeket egy sokkal gyakorlatiasabb feladattal lehetett megnyerni. A Néri Szent Fülöp Iskolából érkező, roma nemzetiségű tanulókat kevésbé érdekelték a háttérinformációk,

hamar végigszaladtak a kiállításon. Az a rajzolási feladat viszont, amely érzékeltette a sztereofotó működési elvét, nagyon lekötötte őket. Piros és kék ceruzákkal rajzoltak egymásnak üzenetet, amely vibráló, egyetlen fekete vonalú rajzzá változott, ha feltették a varázsszemüveget. A háromdimenziós üzenetek pedig, mivel nagyon őszinték voltak, a csoportkohéziót segítették, tanáruk szerint a gyerekek sokkal megértőbbek és türelmesebbek voltak egymás iránt, mint az iskolában. Nem elhanyagolható tapasztalat volt az sem, hogy ezek a roma gyerekek a múzeumi környezetben érdeklődően, tisztelettudóan viselkedtek. Tehát érdemes megfontolni bevonásukat jövőbeli múzeumi programokba, hiszen úgy tűnik, hogy ez egy kitűnő terep az integrációjukra.

2.1.2. A vártnál is nagyobb érdeklődés, amely a vándorkiállítást és a hozzá kapcsolódó foglalkozásokat övezte, a következő nagyobb időszakos kiállítás szervezésekor kiemelkedő szereppel ruházta fel a múzeumpedagógiát. Barabás Hajnalka, a múzeum művészettörténésze *Törekény haszontalanságok* címmel rendezett kiállítást Sovánka István üvegművész születésének 150. évfordulója alkalmából. A bukcsúdi üvegcsúdi története, valamint a Felvidékről Háromszékre származott Sovánka István munkásságát bemutató tárlat kifejezetten alkalmas volt gyerekeknek szóló programok szervezésére, ugyanis Sovánka az üvegcsúdi bezárása után játékkészítéssel foglalkozott, tevékenységére vonatkozóan rengeteg játékterv és játékaikról készült archív fotó került elő.

Kézenfekvő volt tehát az ötlet, hogy néhány játékot rekonstruáljunk. Szeles József, a múzeum restaurátora készítette el rajzok és tervek alapján Guruló Gusztit, a bukcsúdi bábút, a libalegeltető kislányt, a tornászó bohócokat. Ugyanakkor elkészült egy rend fakugli is, amelynek az eredetijéről készült archív fotó szintén szerepelt a kiállításon. Ezek a kézbe vehető, kipróbálható játékok és a Sovánka tervei alapján készült kifestős lapok a baromfiudvar állatairól főleg az óvodás korosztálynak készültek.

Az óvodás csoportoknak szóló foglalkozás két részből állt: először is egy rövid mesét hallgathattak meg az üveg és az üvegcsúdi történetéről, valamint Sovánka életéről, majd közös beszélgetés következett, amelynek során minden gyerek elmesélhet, hogy milyen élményei, tapasztalatai vannak az üveggel kapcsolatban. A foglalkozás második része a játékok kipróbálásából és színezéséből, egy saját kifestőfüzet készítéséből állt. Tanulságos és ösztönző volt látni, hogy a gyerekek milyen örömmel és belefeledkezéssel játszanak természetes anyagból készült ügyességi játékokkal. Az óvónők bevallása szerint erre az óvodában nincs lehetőség, hiszen ma

már egyrészt nem természetes alapanyagból készülnek játékok, másrészt pedig nem elsősorban a kézügyességet teszik próbára. Mindenképpen érdemes tehát a jövőbeli tervekben szerepeltetni a múzeum gyűjteményében lévő ügyességi játékok kópiájának elkészítését.

Az idősebb gyerekeknek összetettebb játékot terveztünk, és pedig egy Ugráló Jani készítését. Ez egy olyan kartonból készült figura volt, amelynek madzagrángatásra mozgott a keze-lába. A figura testrészeit ki kellett vágni, kiszínezni, összeragasztani, végül összeilleszteni. A körülbelül kétórás tevékenységet érdekes módon egyetlen csoport igényelte, mégpedig az Oltszemi Speciális Iskola értelmi fogyatékosokból álló csoportja. A rendkívül jól szocializált csoport odafigyelve, alaposan dolgozott, rájuk a kézügyességet igénylő feladat teljesítése nagyon ösztönzőleg hatott, alig várták, hogy újra jöhessenek a múzeumba.

Elsősorban felső tagozatos gyerekeknek állítottuk össze azt a kérdőívet, amely a kiállítás látogatása során összegyűjthető információkra kérdezett rá. Ugyanakkor Bordi Zsigmond Lóránd régész segítségével bonyolult kirakósjátékok is készültek Sovánka festményei és archív fotói alapján, melyeket főleg már gyakorlott gyerekek rakosgattak ki szívesen.

Mindent összevetve tehát a gyerekközeli téma, a múzeum szakembereinek segítése és lelkesedése, valamint az óvodák, illetve iskolák érdeklődése⁵ mind-mind hozzájárultak ahhoz, hogy végül is a kiállítást látogatók közel háromnegyede az óvodás-, illetve iskoláskorúak köréből került ki.

2.1.3. A harmadik nagyszabású vándorkiállítás, amelynek a fenti két kiállításhoz hasonlóan nagy látogatottsága volt, témájában pedig mind a gyerekekhez, mind a felnőtt közönséghez szólt, Homoki Gyula *Miniatűr történelem. Az őskortól az 1848–49-es szabadságharcig* című ólomkatonakiállítása volt. A 2009. április végén nyitó tárlaton terepasztalokra rendezve elveneredtek meg a különböző történelmi korok ólomba öntött figurái és jelenetei.

A megnyitó különleges eseményének számított, hogy festetlen ólomkatonákat színezhettek ki a gyerekek. Az érdeklődőknek megfelelő türelemre és kézügyességre volt szükségük ahhoz, hogy a miniatűr ólomábuk minden részletét kiszínezzék a hajszálvékony ecsetekkel. Mivel nagyon sok résztvevő óvodáskorú volt, gyakran nem boldogultak szülői segítség

nélkül. A szülők és gyerekek közös erőfeszítése és egymásra figyelése azonban talán ugyanannyira fontosá vált, mint a tökéletes végeredményre jutás.

Emellett a különböző festendő katonák egyenruhájának minél alaposabb megfigyelése és pontos visszaadása is a kitűzött célok közé tartozott. Éppen ezért a kiállítás egész ideje alatt lehetőségük volt a gyerekeknek színezésre. A kiszínezett huszáraikat pedig kartonvázra illeszthették és hazavihették, ott-hon pedig összeállíthatták saját kis terepasztalukat. Erre a tevékenységre, a Sovánka-kiállításhoz hasonlóan, főként óvodás csoportok jelentkeztek be.

A kiállításhoz kapcsolódóan rajzpályázatot is hirdettünk történelem témakörben. A gyerekeknek egy, a kiállítás által ihletett történelmi jelenetet vagy jeles személyiséget kellett ábrázolniuk. Nem volt kötés sem a téma, sem a technika. Meglepően sok településről érkeztek pályamunkák: Sepsiszentgyörgyön kívül küldtek Nagyváradról, Maros megyéből és Brassó megyéből is. Eredményt két kategóriában hirdettünk, de az első három helyezett mellett mindenki kapott valami ajándékot: ólomkatonát, gyurmát vagy színes ceruzát. Ezzel a gesztussal a gyerekek lelkesedésének letörése helyett további alkotómunkára szerettük volna buzdítani őket.

2.2. Egész napos programok

A programok egy másik csoportját a jeles napokhoz kötődő tevékenységek alkották. Ezek nem kifejezetten egy kiállításhoz kapcsolódtak, hanem valamilyen kiemelt ünnepnaphoz, világnaphoz csatlakoztunk velük. Mivel általában hétvégén kerültek megrendezésre, családi programként működtek (bár a szülőknek nem mindig szerveztünk külön programot). Céljuk nem elsősorban az iskolai oktatáshoz való kapcsolódás, hanem a kötetlen időtöltés biztosítása volt a múzeum égisze alatt. Természetesen mindig kerestünk és találtunk kapcsolódási pontokat a múzeum aktuális tevékenysége és a szóban forgó múzeumpedagógiai programok között, ám ez utóbbiak megvalósítása soha nem egy kifejezett didaktikai célt szolgált. Inkább a szabadidő hasznos és egyben szórakoztató eltöltésére adtunk lehetőséget a különböző korosztályú és érdeklődésű közönségnek.

2.2.1. Április havában Sepsiszentgyörgy névadójának, Szent Györgynek a névnapját ünnepeltük. Az egy hétig tartó városi kirakodóvásár, kulturális csemegézés és dínomdánom szokásos programja

⁵ A Hófehérke Óvoda pedagógusai például üvegről szóló tematikus hetet szerveztek az óvodában a kiállítás kapcsán, amelynek utolsó mozzanataként tervezték be a múzeumlátogatást. A Várad József V–VIII. Osztályos Iskola egyik nyolcadik osztálya pedig Kolumbán Laura kémiatanárnő vezetésével tematikus

órát tartott a kiállítási térben. A városi óvodák és iskolák mellett ugyanakkor több vidéki óvoda és iskola is szervezett kirándulást a múzeumba a kiállítás ideje alatt (pl. a kökösi óvoda, az Oltszemi Speciális Iskola).

mellett az idén a városvezetés olyan intézményeknek is lehetőséget adott a bemutatkozásra, mint a Bod Péter Megyei Könyvtár vagy a Székely Nemzeti Múzeum. Az anyagi támogatás mellett az Erzsébet-park egyik legkedvesebb zugát, a játszótér fölötti kis részt is megkaptuk, hogy ott bonyolítsuk le az általunk elképzelt foglalkozásokat.

Az éppen Szent György napján nyíló új régészeti alapkiállítás (*A székelyek. A kereszténység védelmezői*) adta az ötletet, hogy a téma a középkor legyen. A fiatalabbak és idősebbek egyaránt találhattak kedvükre való elfoglaltságot a múzeum sátrában. A lányok készíthettek középkori fejfedőt, azaz *hennint*, a fiúk pedig egészen felvértezheték magukat saját készítésű pajzsral, karddal, sisakkal. Lehetett negatív alapján Szent György és a sárkány domborművet készíteni hőre keményedő gyurmából. Olyan középkori eredetű játékok meglevenítésére is lehetőség adódott, mint a kockázás, a karikázás vagy az ugróiskola. Végül pedig az arra járó érdeklődők egy pillanat alatt középkori udvarhölgyé vagy lovaggá válhattak, ha kikukucsáltak a két, sátrat szegélyező paravánon.

A három napig tartó múzeumi foglalkozássorozat olyan érdeklődőket is vonzott, akik nagyon ritkán, vagy egyáltalán nem látogatnak a múzeumba. A nem múzeumi közegben való megmutatkozás célja tehát mindenekelőtt új közönség toborozása vagy a valamilyen elpártolt régi múzeumlátogatók visszaszalogatása volt. Természetesen az sem volt elhanyagolható szempont, hogy egy ilyen akcióval felkeltsük a közönség kíváncsiságát az új régészeti alapkiállítással kapcsolatban.

Az akció sikerességét jelzi, hogy a Váradi József Iskola meghívta ezt a programot a Váradi-napokra is, ahol Barabás Hajnalka segédletével készíthettek a gyerekek középkori jelmezt.

2.2.2. Május harmadik hétvégéjére esett idén a Múzeumi Világnap, amelyet Magyarországon már évek óta a Múzeumok Majálisa rendezvényeivel ünnepelek. A Magyar Nemzeti Múzeum kertjében bemutatkozó magyar múzeumok ilyenkor nemcsak ünnepelek, hanem kiállításait, gyűjteményeiket népszerűsítik egy sor izgalmas múzeumpedagógiai program bevetésével.

Az idén a Székely Nemzeti Múzeum is csatlakozott a programhoz, és május 16-ra kincskereső foglalkozást ajánlott a gyerekeknek. A kincskeresés tulajdonképpen a múzeum kincseinek felfedezését jelentette, egy-egy korosztályra szabott múzeumi feladatlap irányításával. Bár az érkező gyerekek eleinte azt hitték, hogy tényleg kincset fognak találni, egyáltalán nem keseredtek el, amikor kiderült, hogy a múzeum kiállításait kell végigböngészni és egy sor

feladatot kell megoldani. A felfedezés, megtalálás, és nem utolsósorban a csapatmunka öröme minden gyereket lázas keresgélésre készítetett.

Minden résztvevőt díjaztunk valamilyen aprósággal, egy-egy képeslappal, vagy múzeumi kiállításvezető füzetrel. Akik az egész osztállyal vettek részt, azok közös ajándékként egy Kós Károly-plakátot kaptak. Az egész napos ingyenes rendezvény tehát játékosan vezette végig a gyermekeket a különböző kiállításokon, és a felfedezés mellett új ismeretekre is szert tehettek, akik maradéktalanul kitöltött feladatlapokkal tértek vissza a kiindulási ponthoz.

2.2.3. Szent Iván éjszakája már évek óta a múzeumok ünnepét is jelenti egyben (Magyarországon 2003 óta tartják a Múzeumok Éjszakáját). A Székely Nemzeti Múzeum három éve csatlakozott az ünnepségekhez. Az idei, 2009-es évben Ignác Rózsa-kiállítással, gyerekeknek szóló lovagi játékokkal, történelmi viselet- és fegyverbemutatóval, valamint barokk koncerttel és reneszánsz táncházzal várta a látogatókat a múzeum. Az épületben és múzeumkertben sorra kerülő programok minden korosztálynak kikapcsolódást ígértek, és az ingyenes program is sok látogatót vonzott a késő estig nyitva tartó épületbe. Az érdeklődők zöme az iskoláskorúak közül került ki, akik többnyire a szüleikkel együtt vettek részt az eseményen. A kisbaconi Bodvaj Egyesület a már emlegetett középkori témához kapcsolódott azzal, hogy lovagi játékokat szervezett apródoknak. Olyan ma is játszható középkori gyermekjátékok elevenedtek meg általuk, mint a golyóterelgetés, lépegetős játék, gólyaláb, katapult, Patkó Jankó, vagy éppen a hordólovaglás. Ezt folytatva a gyergyószentmiklósi Csabafiak *A székelyek. A kereszténység védelmezői* című kiállításához kapcsolódva mutatták be színes előadás keretében viselet- és fegyvergyűjteményüket, és a gyerekeket az esős idő ellenére is beavatták az íjászat alapjaiba.

Bár a többi programpontra nem kifejezetten a fiatal korosztálynak szólt, azért a felnőtt témák mellett elrejtettünk egy-egy kifestőt, feladatlapot, mesét. Az Országos Színháztörténeti Múzeummal közös Ignác Rózsa centenáriumi kiállításon például sok gyerek úgy sétált végig, hogy közben kitölthetett egy kvízt a színész-író életéről, viharos szerelméről és gyermekirodalmi munkásságáról. A legkisebbek pedig a *Hajdanában Zambiában* című Ignác Rózsa-mese összekeveredett részleteit rendezhették újra és párosíthatták a Würtz Ádám-féle rajzokat a megfelelő szövegrészekkel.

A Múzeumok Éjszakája tehát elsősorban befeledkezést, felszabadult játékot, karneváli hangulatot jelentett, ám egészen bizonyosan a vendégek nagy részét kitartó múzeumlátogatóvá varázsolta.

2.2.4. A következő ünnepelés a címében is ezt sejtető *Ünnepek és találkozások II.* című néprajzi kiállításához fűződött. A veszprémi Laczkó Dezső Múzeum és a Székely Nemzeti Múzeum közös kiállításának megnyitóján az *Európa kicsinyben* program-sorozat részeként, amely egyben a Kulturális Örökség Napjaihoz való szerves kapcsolódást is jelentette, a gyerekek hagyományos népi mesterségekkel ismerkedhettek a kertben. A résztvevő tizenegy mesterember nemcsak bemutatta az érdeklődő fiataloknak mestersége szerszámain, fortélyait és termékeit, hanem az alkotó folyamatba is bevonta a gyereksereget. Aki jutalom fejében egy rövid nyomozóívet töltött ki a mesterek szerszámairól, eszközeiről, annak barátságos beszélgetésekben lehetett része az általa kiválasztott mesterrel. Akit pedig további kutakodásra sarkallt a gyűjtési akció, az a Múzeumok Majálisára szerkesztett, és erre az alkalomra átdolgozott Múzeumi séta című feladatlappal járhatta körbe a Kós-épületet, hogy mind az új időszakos kiállításról, mind az állandó kiállításokról többet tudjon meg.

2.2.5. A László Kálmán Gombászegyesülettel közösen szervezett Gomba-nap témája az idén is, akárcsak a tavaly, a gyilkos galóca volt. Puskás Attila a házigombákról és kártételükről, Zágoni Imola pedig a gombamérgezésekről tartott előadást. Ismételten voltak liofilizált gombák, gombás képeslapok és gombás játékok is. Nem maradhatott el az 5–8. osztályosoknak szervezett vetélkedő sem, amelynek kérdéseit Zsigmond Győző állította össze. A kisebbek a quilling technikáját (papírcsíktechnika) próbálhatták ki Préda Hermína óvónő vezetésével. A gombaspecialításra vágyók a Park vendéglő kínálatából válogathattak. A rendezvény különlegessége volt az előző évekhez képest, hogy a nap egy sugásfürdői gombásztúrával kezdődött, így a délután érkező látogatók élőgomba-kiállítást is láthattak. Az este vetített képes könyvbemutatóval zárult: Zsigmond Győző *Gomba és hagyomány* című kötetét Puskás Attila és a szerző ismertették.

2.3. Foglalkozások kiállítás megnyitóján

A fent említett, kifejezetten gyerekeknek szóló programokon kívül olyan foglalkozásokat is tervez-

tünk, amelyek a fiatal korosztály számára kevésbé érdekes időszakos kiállításokra reagáltak. Ezek a foglalkozások általában a megnyitók alatt zajlottak, és vagy egy technika, vagy egy kiállításon szereplő ötlet, gondolat kiragadásával kötötték le a gyerekek figyelmét.

Hadik Gyula szobrászművész kiállítás megnyitóján például színes gyurmából kellett valamilyen alakot megformáznia. A Köpönyeges Mária-ábrázolásokat bemutató fotók kapcsán a gyerekek Mária köpönyege alá rajzolhatták a szerintük oltalomra szorulókat. Sütő Zsolt Körösi Csoma Sándort idéző fotókiállításának megnyitóján mandalafestésre volt lehetőség. 2009 júniusában pedig a háromszéki sajtó 160 éves történetét idéztük, ehhez kapcsolódva egyszerű nyomda-technikát próbálhattak ki a gyerekek: az előkészített gipszlapokra kellett szöveget vagy ábrát karcolniuk és ezekről kellett lenyomatot készíteniük.

3. Tervek, elképzelések

A fentiekben ismertetett programokat és foglalkozásokat természetesen a jövő évben is meg szeretnénk szervezni. Emellett olyan foglalkozástípusok bevezetését, illetve folytatását is tervezzük, amelyek lebonyolítására az elmúlt évben nem volt lehetőség. Ilyen lehet például az iskolában, óvodában tartott kihelyezett múzeumi óra tartása.⁶ A múzeumban sorra kerülő, az állandó kiállításokhoz tervezett osztályfoglalkozások minél gyakoribbá tételét is érdemes megfontolni. Egyéni igényekre szabott, pedagógussal való előzetes egyeztetés után bonyolított foglalkozásokat, projekteket is lehetne a múzeumban szervezni. Feltételezhető a múzeumban tartott nyári tábor ötlete is, melyet szintén be lehetne venni a jövő évi tervek közé.

Természetesen a kiállításokhoz kapcsolódó interaktív elemek bővítése továbbra is fontos szempont marad. Ezzel párhuzamosan a honlapon is lehetne teret szentelni a múzeumpedagógiának, gyerekekhez szóló arculattal.⁷ Tapasztalhatóan már a legkisebbek is jártasak a számítógépek kezelésében, mindenképpen meg lehetne, kellene szólítani őket ezen a csatornán is. A gyerekek, a szülők és pedagógusok visszajelzései mindenképpen azt mutatják, hogy nemcsak a jól működő programokat érdemes folytatni, hanem az új ötleteket is megéri kipróbálni.

⁶ Ez például kiválóan működő program a Szépművészeti Múzeumban. A múzeumpedagógus az általa felajánlott témák egyikét dolgozza fel az óvodában, szemléltető anyagként a múzeum gyűjteményéből visz egy-egy műtárgyról készült reprodukciót, fotót. Ugyanakkor pedig kapcsolódik egy tantervben lévő témához is.

⁷ Több magyarországi múzeum is külön fejleszti honlapján a gyerekeknek szóló részt, vagy külön figurával jelzi a gyerekeknek

szóló tartalmat. A Magyar Nemzeti Múzeum Kölyökmúzeumában nemcsak érdekes információkhoz lehet jutni, hanem játszani is lehet; a Petőfi Irodalmi Múzeumnak Pimkó, a Ludwig Múzeumnak pedig Lumi a gyerekfigurája; a Szépművészeti Múzeum honlapján és gyerekeknek szóló kiadványain egy-egy könnyen felismerhető logó teszi vonzóvá a tartalmat a gyerekek számára.

Múzeumpedagógiai kronológia

(Kiállítások, programok, melyekhez

múzeumpedagógiai foglalkozások kapcsolódtak)

2008. november 14. – *Térbe zárt pillanat*. A Magyar Nemzeti Múzeum sztereofotó vándorkiállítása

2008. december 22. – 2009. február 15. – *Törékeny haszontalanságok*. Sovánka István-kiállítás

2009. január 27. – Hadik Gyula szobrászművész kiállítása

2009. március 3. – *Köpönyegem pedig az én irgalmaságom*. Köpönyeges Mária-ábrázolások

2009. április 8. – *Himalájakék, tibetvörös*. Sütő Zsolt fotókiállítása

2009. április 24–26. – *Játékos középkor*. Szent György-Napok.

2009. április 30. – *Miniatűr történelem*. Homoki Gyula ólomkatona-kiállítása

2009. május. 16. – *Keresd a kincset!* Múzeumi világnap

2009. június 9. – 160 éves a háromszéki magyar sajtó

2009. június 24. – Múzeumok Éjszakája

2009. szeptember 19. – *Ünnepek és találkozások* Kulturális Örökség Napjai

2009. szeptember 26. – Gomba-nap

2009. október 12–17. – *Micsoda madár*. Foglalkozások és kerámiázás a Benedek Elek emlékévé alkalmából

Bartha Zonga – Székely Nemzeti Múzeum, Sepsiszentgyörgy, Kós Károly u. 10., RO-520055; barthazonga.sznm@gmail.com

Irodalom

DEMETER É.

2007 Tanuljunk a múzeumban, in: Szávai Ilona (szerk.): *Fordulópont: Múzeumba?! – hova máshova?* IX, 37, 2007/3, 69–73.

2008 Kísérlet a múzeumlátogatók számának növelésére a Székely Nemzeti Múzeumban (2007-es példák, tervek a jövőre), *Acta Siculica* 2008, 21–32.

SINKÓ I.

2009 Amikor tanteremmé változnak a múzeumok. Múzeumpedagógia Magyarországon és a nagyvilágban, *Múzeumcafé*, április–május, 3, 2, 40–50.

Educație în Muzeul Național Secuiesc

Activități și evenimente pentru copii în 2008 și 2009, în Sf. Gheorghe

(Rezumat)

Lucrarea trece în revistă activitățile și evenimentele speciale organizate pentru copii în Muzeul Național Secuiesc. Să oferim vizitatorilor tineri o oportunitate de a învăța în muzeu este o prioritate pentru noi de mai mulți ani. Educatorii muzeului au avut scopul de a ajuta copiii de toate vârstele, precum și profesorii și familia lor să găsească cel mai bun mod de a obține mai multe informații despre muzeu, colecțiile și expozițiile sale. Prin urmare, ne-am propus o gamă largă de activități și programe, unele dintre ele strâns legate de anumite expoziții, altele legate de evenimente cum ar fi Noaptea Muzeelor sau Zilele Culturale ale Patrimoniului. Copiii pot alege între o varietate de fișe de lucru, pliante și ghiduri de expoziție, activitățile fiind adaptate la cunoștințele și preferințele lor. Prin expoziții interactive și mai accesibile publicului tânăr sperăm să le câștigăm loialitatea față de muzeu și să-i atragem în rândurile vizitatorilor fideli care vor frecventa instituția noastră și după terminarea școlii.

Museum education in Székely National Museum

Activities and events for children in 2008 and 2009 in Sepsiszentgyörgy/Sf. Gheorghe

(Abstract)

This paper relates a number of activities and special events organized for children in Székely National Museum. Offering young visitors an opportunity to learn in the museum has been a priority for several years. Museum educators have been aiming to help children of all ages, as well as their teachers and family to find the best way possible to get to know more about the museum, its collections and exhibitions. Therefore, we have proposed a wide range of activities and programmes, some of them closely connected to certain exhibitions, while others related to such holidays as Night of Museums or Cultural Heritage Days. Children can choose among a variety of worksheets, exhibition guide leaflets, hands-on activities tailored to their knowledge and interest. By making exhibitions interactive and more accessible to the youngest audience we hope to keep them loyal to the museum and transform them into regular visitors even after finishing school.

1. ábra Kirakóskockák a sztereofotó kiállításon.
(Fotó: Siklódi Tímea)

2. ábra Foglalkozás a kiállítási térben. Sovánka István-kiállítás.
(Fotó: Szeles József)

3. ábra Archív fotók alapján készített kugli a Sovánka-kiállításon.
(Fotó: Szeles József)

4. ábra Kirakósjátékok a Sovánka-kiállításon.
(Fotó: Szeles József)

5. ábra Foglalkozás a Köpönyeges Mária-ábrázolások című
kiállítás megnyitóján. (Fotó: Barabás Zsolt)

6. ábra Játékos középkor. Szent György Napok 2009.
(Fotó: Erdős Zsófia)

7. ábra A lányok fejedőt készítenek a Szent György-napi sátorban.
(Fotó: Erdős Zsófia)

8. ábra A fiúk sisakot, pajzsot gyártanak.
Szent György Napok 2009. (Fotó: Erdős Zsófia)

9. ábra Ólomkatona festés.
(Fotó: Szeles József)

10. ábra Családi kincskeresés
a Múzeumok Majálisán.
(Fotó: Erdős Zsófia)

11. ábra Lovagi játékok a Múzeumok Éjszakáján
a Bodvaj Egyesület vezetésével. (Fotó: Barabás Zsolt)

12. ábra A gyergyói Csabafiak viselet- és fegyverbemutatója
a Múzeumok Éjszakáján. (Fotó: Barabás Zsolt)

13. ábra Múzeumok Éjszakája 2009.
(Fotó: Barabás Zsolt)

14. ábra Nyomdázás a sajtótörténeti kiállítás megnyitóján.
(Fotó: Barabás Zsolt)

15. ábra Puskás Attila a sugásfürdői gombásztúrán.
(Fotó: Tamás Tünde)